

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cramer, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr. D. van Dijk, Groningen; Dr. K. Fernhout, Baarn; Drs. D. J. Galle, Hilversum; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Ooster-Nijkerk; Dr. J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr. J. van Herksen, Ermelo; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; A. Janse, Biggelerkerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr. J. v. d. Linden, Tzum; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs. Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; Dr. J. C. Rullmann, Wassenaar; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Wansverd; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs. H. Smilde, Groningen; Drs. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroot, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr. J. Thijs, Zwolle; Dr. C. Veenhof, Harleste; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielinga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Gooch.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Christelijk. II. — Uit de Schrift: Aangesloten (Matth. 1:20b). — Kerkelijk Leven: „Moet dat nu zóó?” II. De Algemeene Genade. II. Dolantie-stemmen. Jaarboek Geref. Kerken. — Even Parkeren: Het Genus: Generaal. — Geestelijke Adviezen: Dokter en Daken. — Literatuur en Kunst: Een verhaal uit den patriotentijd. — Ziekte: De Theologie bij het creatiënisme. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Het Deutsche Nationaal-Socialisme. X. — Ingezonden. — Perschoonw. — Kerknieuws. — Advertentiën.

BERICHT AAN DE LEZERS.

Als medewerker trad tot ons blad toe de heer
Dr. D. J. Galle te Hilversum.

REDACTIE.

HOOFDARTIKEL

Christelijk.

II.

(Christelijk onderwijs.)

In een vorig artikel werd de meening uitgesproken dat de term „Christelijk” deels door zijn groote elasticiteit, deels door wederrechtelijke toe-eigening van anti-Christelijke zijde aanleiding geeft tot misverstand en verzwakking van het principieele oordeel, zoo verantwoord van en scherpe keur op dat woord achterwege blijft. We achten de kans hierop ook aanwezig daar waar sprake is van „Christelijk onderwijs”.

De eerste vraag die wij ons nu stellen ten aanzien van dezen term (we denken hier aan lager, middelbaar en gymasiaal onderwijs) is deze: is hij vergelijkbaar met die andere als „Christelijke staat”, „Christelijke maatschappij” en dergelijke, waarbij bedoeld wordt op zwakkeren of sterkeren invloed en nawerking van het Evangelie op een ten diepste van dat Evangelie vervreemd gebied? Of legt het Christelijk onderwijs zichzelf de taak op van volkomen gehoorzaamheid aan Christus' Woord? Zonder twijfel het laatste. In dien anderen zin zouden zij de openbare school kerstenen aan de oppervlakte, die door de injectie van eenige Bijbelkennis haar aniele bloed pogen te verscheren. Zeker kan men aan een Christelijk „angehauchte” volkschool met evenveel recht den naam „Christelijk” in dien eersten zin toekennen als aan de volkeren van ons werelddeel. Maar met het levend en bloeiend ideaal van ons Christelijk onderwijs heeft deze schijn niets uit te staan. Dat leeft bij de gratie van Christus Triumfator: „dat ik met lichaam en ziel niet mijn, maar mijns gelovenden Zaligmakers eigen ben”.

Hiervan vloeit dan ook voort dat het zichzelf den strengsten maatstaf wil zien aangelegd. Iets dat ons tot een belangrijke kwestie leidt. Kunnen aan de Christelijke school opvoeders van allerlei gading samenwerken, zoo ze zich Christus' eigen-dom noemen en Hem als hun Verlosser belijden? Is hier werk voor een (Protestantsch) Christendom onder geloofsverdeeldheid, om dien term van Kuiper even over te nemen? Daarvan kan geen sprake zijn. Het Calvinisme vraagt, schept in principe, een eigen schoolstijl, in didactisch en pedagogisch opzicht. Terstond al wat het LAGER ONDERWIJS betreft, waarover in de eerste plaats. Zoo kon dan ook de Heer T. van der Kooy een voortreffelijke brochure schrijven over: „Het beperkende van de Gereformeerde school”.¹⁾

Met een onderwijs dat zich door andere beginselen laat leiden dan de Gereformeerde kunnen wij geen vrede hebben. Een aanhanger van de C. D. U. of N. S. B., een „Ethisch” man of Barthiaan zal, zoo hij zijn beginselen doordent en er aan verkleefd is, ze getrouw blijven in Bijbel- of geschiedenisles. Zulk een man kan, wanneer hij eerlijk blijft, de jeugd niet naar Gods wil inleiden in het „Er staat geschreven”, noch in het „Er is geschied”. Is er reden om deze dingen nadrukkelijk uit te spreken? De geest van den tijd doet ons vreezen van wel. Een enkel voorbeeld.

Op een vergadering van „Christelijk S. O. S.” werd kort geleden een betoog van den volgende aard gehouden: bij het behandelen der Bijbelsche geschiedenis houde de onderwijzer theologische moeilijkheden buiten de school; Bijbelcritiek passe hij in geen geval toe op de school, hij geve den kinderen wat der kinderen is.²⁾ Werd het inderdaad zóó gezegd, dan achten wij het volstrekt onaanneemelijk. Wel ter dege heeft de onderwijzer te rekenen met theologische moeilijkheden en zijn onderwijs daarnaar in te richten. Tenminste indien beginselquaesties, vraagpunten die tusschen de verschillende theologische richtingen in het geding zijn, tot die „theologische moeilijkheden” gerekend moeten worden. En dat zal wel het geval zijn, mede om wat er volgt over de Bijbelcritiek. Hiervan zich op de school te onthouden is zoo weinig een zaak van enkel pedagogisch beleid, dat de onderwijzer die haar thuis aanvaardt veeleer tot het geven van een waarlijk Christelijke opvoeding onbekwaam is, zoo hij met die critiek ernst maakt. Hoe zal hij een eerbied kweken dien hij zelf niet kent en veeleer aanziet voor doode letterknechterij? LAAT DEN BIJBEL ALS ONAANTASTBAAR WOORD VAN GOD LOS EN GE LAAT DE CHRISTELIJKE SCHOOL LOS!

Misschien geldt hetzelfde in nog sterker mate van Barthiaansche afdwalingen, die den man voor de klas alle beginselvastheid zouden ontrooven, al de zekerheid van Gods werk te werken: ongeestelijk defaitisme, dat met den geborgden naam van ootmoed pronkt. Mogen we veronderstellen dat de lagere school hiervoor immuun zou zijn? Nog onlangs liet de Heer A. Janse op heldere wijze zien hoe deze geestesgesteldheid een gevaarlijke houding tegenover het Christelijk onderwijs in 't leven roept.³⁾

Is het gevaar dan zoo groot dat de dialectische theologie voorwerp van wijdverbreide studie zal worden? Het lijkt weinig waarschijnlijk, maar wel vindt de grondstemming der dialectiek weerklank bij het negativisme onzer dagen, dat, voor een zich verterend najagen van Schriftuurlijke idealen te ingezonken, maar al te gaarne zich hoort voorredeneeren dat zulk streven hoogmoedig is en farizeeusch.

Aan het einde van het vorig jaar hield Ds J. C. van Dijk een rede voor de Unie van Christelijke onderwijzers over „Humor als waardevolle factor bij 't onderwijs”. Aan een verslag daarvan⁴⁾ ontleenen we het volgende: „Als het Christelijk onderwijs zich van zijn taak bewust is, moet de onderwijzer elke dag weer de school betreden in het gevoel van het volstrekt onmogelijke van zijn taak... Meer doen dan kinderen afleveren, gestempeld door heilige herinneringen, kunnen we niet. En er is veel humor noodig om daarin te berusten.”

Ziehier een schijnbaar centenaarzwarte, maar in werkelijkheid lichte opvatting der onderwijs-taak. Wie hier van onmogelijk spreekt, vergeet dat

God van den opvoeder geen omzetten der harten vraagt, doch een gehoorzaam en getrouw brengen van het Evangelie, in heel het onderwijs. Dit vol-maakt te doen, ja, dat is onmogelijk; daarover gaat het hier echter niet. De Schrift spreekt over zulke dingen anders: „Zijt standvastig, onbe-weglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere”. Elders: „Wij zijn Gode een goede reuk van Christus, in degenen die zalig worden en in degenen die verloren gaan”. „Het voegt ons niet”, zoo licht Calvijn deze plaats toe, „ons te ergeren, als de prediking van het Evan-gelie niet allen tot de zaligheid leidt, maar laat ons liever bedenken, dat het ruimschoots vol-doende is, als ze Gods eere bevordert door den verworpenen de rechtvaardige verdoemenis te brengen”.⁵⁾ De onderwijzer, die het zoo beziet, zal zich waarlijk niet tevreden stellen met het kweken van „heilige herinneringen”; ook zal het geen humor zijn, wat hem troost over oogenschijn-lijk vruchteloos arbeid.

Niet alleen aan de zijde van het Christelijk onderwijs dreigt het syncrisme, maar ook van de overzijde wordt de hand wel toegestoken. We mengen in dit verband ons niet in de discussie over het al of niet rechtmatige van den roep om min of meer verplicht Bijbelonderricht voor de lagere school. Wel verdient het hier de aandacht dat het sommigen voorstanders nog om iets meer te doen schijnt dan parate Bijbelkennis, die uit cultureel oogpunt zeker belang heeft. Althans schrijft een man als de Heer G. van Veen naar aanleiding van een passus uit het petitionnement van 1878: „Tien jaren geleden zouden deze woorden den meesten van ons, vrijzinnigen, nog weinig gezegd hebben. Wat hebben we sedert veel geleerd!... Beginselverdieping en beginselverster-king, door ons volk door middel van meerdere kennis van den Bijbel tot bezinning op Bijbelsche principia terug te voeren, is bij uitstek opgave van dezen tijd geworden, die zich door een veelsoortig Filistinisme ziet bedreigd.”⁶⁾ Men kan dankbaar zijn voor zulke woorden, al is men geneigd het grootste gevaar voor Israël niet bij de „Filistijnen” te zoeken, bij hen die van Israëls God geen woord willen hooren; al wordt men, zulke dingen lezend, misschien herinnerd aan het woord van Fr. von Schlegel: „Moderantismus ist der Geist der Kastrierten Illiberalität”. Wanneer de mannen der openbare school den Bijbel als bron van volkskracht gaan aanprezen (wat ons op zichzelf ver-heugt) dan wordt het dubbel noodzakelijk, dat de Christelijke school een onverbasterd Evangelie brengt en, door vast te houden aan de Gerefor-meerde belijdenis, haar bestaansrecht en het recht op haar naam bewijst.

Luistert het zoo nauw bij het lager, hoe dan te oordeelen over HET MIDDELBAAR EN GYMNASIAAL ONDERWIJS? Naar het me voorkomt, staan de zaken hier ietwat anders, in zoverre het vakleerarenstelsel er lossere verbanden schept. Terwijl aan den eenen kant de eisch van het be-ginsel hier nog duidelijker en krachtiger spreekt, doordat zich hier gaat openvouwen wat op de lagere school in knop was, doordat de leeraar tot eenigermate zelfstandige studie wordt geroepen en eigen standpunt moet bepalen tegenover onge-loovige wetenschap, is er aan de andere zijde eenige mogelijkheid tot meerder speling: immers niet ieder leeraar onderwijst een vak dat even onmiddellijk als godsdienst- of geschiedenisonder-richt dwingt tot partijkouze inzake de Gerefor-meerde beginselen. We wijzen op teekenen en handelscorrespondentie, mechanica, rekenen, ma-

2) „De Standaard” van 6 Januari 1936.

3) „De School met den Bijbel” van 26 December 1935.

4) „De Standaard” van 30 December 1935.

5) Ad 2 Cor. 2: 15.

6) Ochtendblad van het „Algemeen Handelsblad” van 7 Jan. 1936.

1) Amsterdam, Drukkerij „De Standaard”, 1923.